

MEULEBEKE VELDTSRAAT

2017E256 en 2017E84

Archeologienota

Verslag van Resultaten

Sander Van De Velde
Pieter Laloo

Project:
Meulebeke Veldstraat

Opdrachtgever:
Neraco bvba
Veldstraat 108
8760 Meulebeke [West-Vlaanderen]
BTW BE0890 130 792

Uitvoerder:
GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Sander Van De Velde, Pieter LALOO

© 2017 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba

Inhoudstafel

Colofon	i
Inhoudsopgave	ii
Inleiding	iii

Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte	p.1
1.1.1 Administratieve gegevens	p.1
1.1.2 Archeologische voorkennis	p.3
1.1.3 De onderzoeksoopdracht	p.3
1.1.4 Beschrijving werkwijze en strategie vooronderzoek.....	p.5
1.2 Assessment.....	p.5
1.2.1 Landschappelijke situering	p.6
1.2.2 Historisch cartografische situering	p.8
1.2.3 Archeologische situering	p.11
1.2.4 Interpretatie – datering onderzoeksgebied	p.12
1.2.5 Archeologische verwachting – bureauonderzoek	p.12

Landschappelijk bodemonderzoek

2.1 Beschrijvend gedeelte	p.13
2.1.1 Administratieve gegevens	p.13
2.1.2 Archeologische voorkennis	p.13
2.1.3 De onderzoeksoopdracht	p.13
2.1.4 Beschrijving werkwijze en strategie vooronderzoek.....	p.14
2.2 Assessment.....	p.15
2.2.1 Interpretatie – datering onderzoeksgebied	p.15
2.2.2 Archeologische verwachting.....	p.18

Bibliografie	iv
Bijlage	v

Inleiding

Fruitkweker Neraco bvba plant middels een nieuw serregebouw de uitbreiding van haar infrastructuur te Meulebeke, West-Vlaanderen. De serre zal worden ingepland op huidige akkerpercelen reeds in eigendom van het bedrijf. Kadastraal situeert de nieuwbouw zich op akkers 884D en 883C; Sectie A; Afd. 1; Meulebeke. De velden situeren zich ter hoogte van huisnummer 108 van de Veldstraat.

De oppervlakte van de percelen met bodemingreep overschrijden de drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet [concreet: opp. > ca. 10 873 m²]. Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, in een beschermde archeologische site of in een gebied waar geen archeologische erfgoed meer te verwachten valt [GGA]. Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld. GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een bureauonderzoek op te maken met advies naar eventueel uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding of vrijgave.

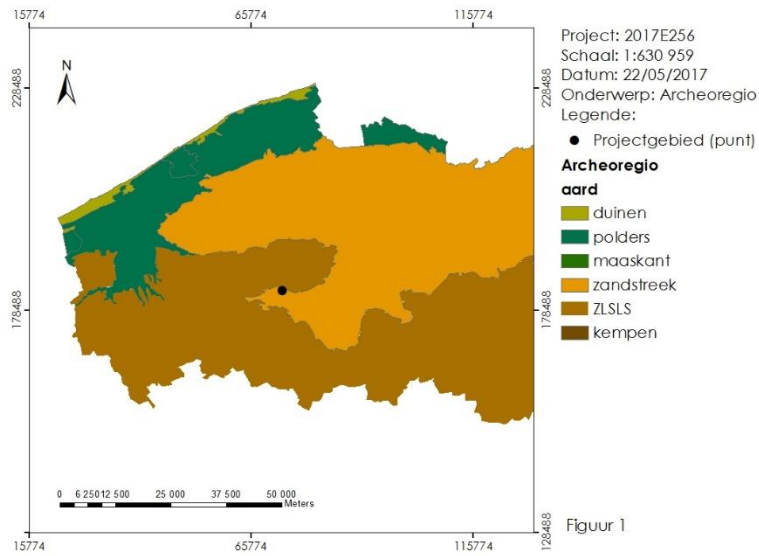
VERSLAG VAN RESULTATEN

1. Bureauonderzoek

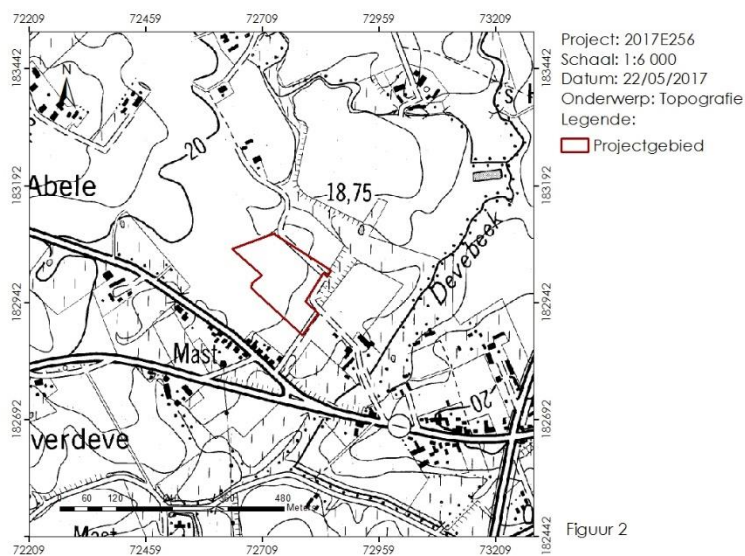
1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

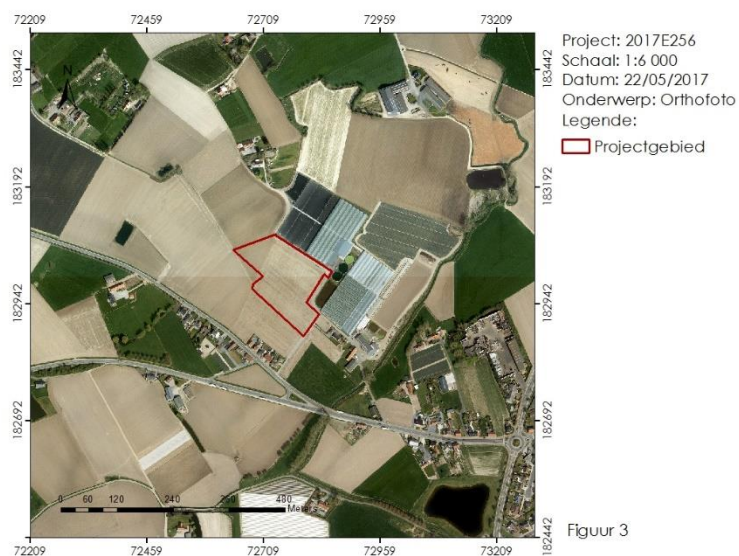
Projectcode vooronderzoek	2017E256	
Wettelijk depot	Nvt.	
Erkend archeoloog	Pieter Laloo [OE/ERK/Archeoloog/2015/00074]	
Bounding box	X_1	y_1
	72716,301	183136,168
	72889,293	182979,394
	72793,186	183873,076
	72618,993	183031,652
Begin- en einddatum bureauonderzoek	16 mei – 18 mei 2017	
Zoektermen Inventaris Onroerend Erfgoed	Bureauonderzoek	
Geografische situering [Fig. 1-4]	Het plangebied bevindt zich te Meulebeke, [prov. West-Vlaanderen]. Het valt volledig samen met kadastrale percelen: Meulebeke, Afdeling 1, Sectie A, 884D, 883C. De percelen zijn gelegen langs een doodlopende zijtak van de Veldstraat [huisnr. 108] welke omgeven is door landbouwgebied.	
Overzicht bodemingrepen [Fig. bijlage; 5]	Het projectgebied is 21 1585,2 m² groot. Hierbinnen beperkt de bodemingreep zich tot 10 873 m². Geplande ingrepen zijn drieledig: Ten eerste wordt de bouw van een serrestructuur voorzien met een oppervlakte van 10 181 m². Ten tweede wordt palend aan de serre een loods opgericht van 632 m². Tot slot komt aan de noordzijde van de loods een laadkaai te liggen met een oppervlakte van 60 m². Zowel de loods als serre worden voorzien van een poeren-, of paalfundering. Deze zullen bodemverstoring veroorzaken tot op max. 0,8 t.o.v. het huidige maaiveld. De laadkaai wordt gestabiliseerd op een ca. 0,4 diepe fundering t.o.v. het huidige maaiveld.	

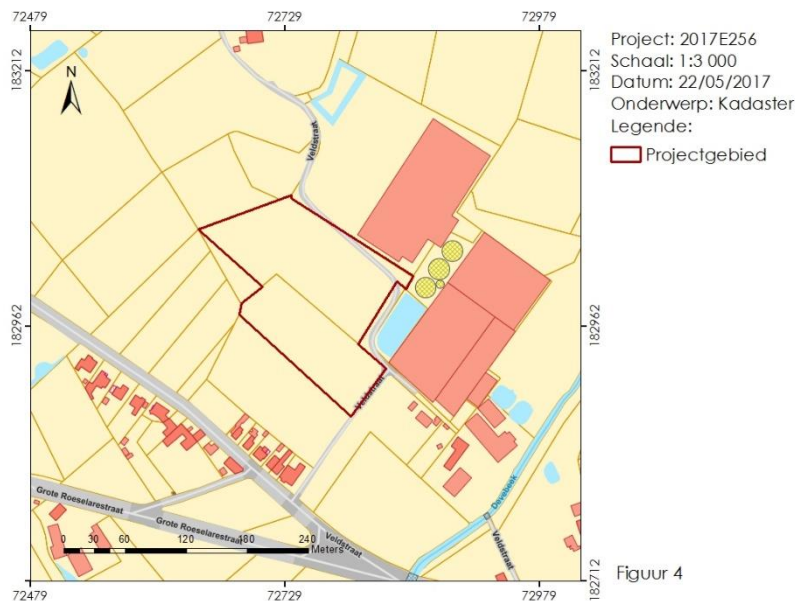
Figuur 1

Figuur 2

Figuur 3

Figuur 4

1.1.2 Archeologische voorkennis

Er hebben nog geen archeologische opgravingen, of prospecties plaats gehad binnen het projectgebied.

1.1.3 De onderzoeksopdracht

1.1.3.1 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, de topografie, de geomorfologie, het bodemgebruik, de vegetatie en de historische ingrepen, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het projectgebied opgesteld.

Specifieke vraagstellingen met betrekking tot de projectzone zijn:

- Heeft het projectgebied archeologisch potentieel?
- Is er sprake van verstoring van dit potentieel? Zo ja, in welke mate kan deze eventuele vindplaatsen hebben aangetast?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden?
- Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?
- Welke aspecten verdienen aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

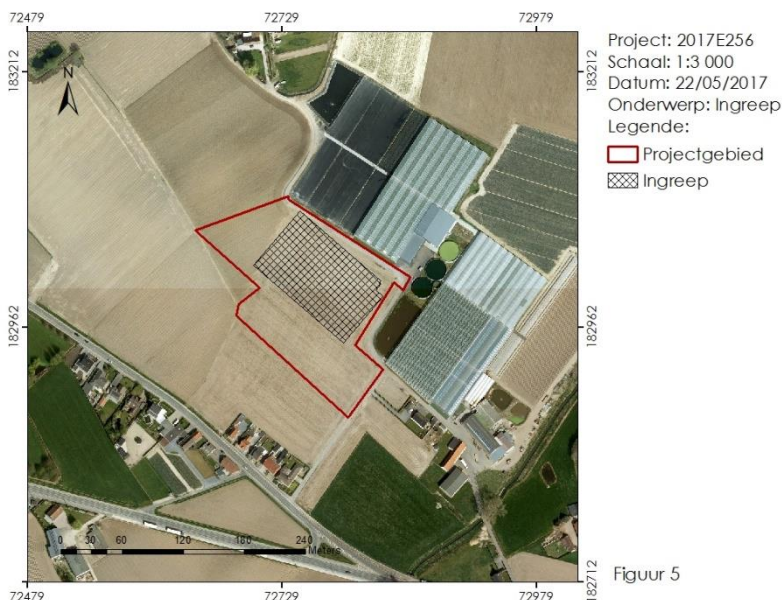
1.1.3.2 Randvoorwaarden

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk, of is juridisch, economisch of maatschappelijk onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. Het betreft immers werken op nog beplante akkers.

De initiatiefnemer opteert voor de uitzonderingsprocedure waarbij een archeologienota wordt aangeleverd uitsluitend op basis van een bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er binnen het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem of werfbegeleiding wenselijk is en/of vrijgave mogelijk is.

1.1.3.3 Beschrijving van de door de initiatiefnemer geplande werken en bodem-ingrepen, geïllustreerd met een overzichtsplan en doorsnedes

Kadastrale percelen die het projectgebied uitmaken situeren zich langs de Veldstraat nummer 108 te Meulebeke. De oppervlakte van de bestudeerde akkers meet 21 585,2 m².

Figuur 5

Het leeuwendeel van het project behelst de bouw van een nieuwe serrestructuur en loods. De bouwprocedure voor beiden hanteert de gestandaardiseerde dimensies, daar het bouwen plaats heeft in een stabiele, droge zandbodem: Funderingskuilen worden ingegraven in een grid van 8 op 5 m. Een individuele, cilindrische sokkel meet 0,5 m in doorsnede [0.2 m²] en is maximaal 0,7 m diep ingegraven tegenover het maaiveld. In totaal worden 266 sokkels voorzien: 14 rijen [op de noord-zuid as] van 17 sokkels en twee rijen van 14 sokkels.

De totale bodemverstoring veroorzaakt door de bouw van de serre en loods bedraagt *strictu sensu* 53,2 m². Wanneer we daarentegen uitgaan van integrale bodemverstoring tussen de poeren in, zoals gemarkeerd in de memorie van toelichting in het Onroerendfgoeddecreet, komt bodemverstoring overeen met de gehele ingreepoppervlakte: 10 873 m². De tussenafstand van de paalzetting is hier echter groot genoeg en de bodem stabiel/droog¹ genoeg, om hierop een uitzondering te kunnen maken.

Voorts wordt een laadkaai aangelegd in het noorden palend aan de loods. Over een oppervlakte van 60 m² zal hiertoe een platform worden aangelegd in 0,4 m diep gefundeerd KWS-asfalt.

Tot slot wordt in de zuidoostelijke hoek van het projectgebied een nieuwe hoogspanningscabine geïnstalleerd. De veroorzaakte bodemverstoring is hierbij verwaarloosbaar.

Extra verstrekte kavelplannen zijn terug te vinden in de bijlage.

¹ Goede bodemdrainage van de omliggende akkers wordt in een de hand gewerkt door een groot retentiebekken palend aan het projectgebied.

1.1.4 Beschrijving werkwijze en strategie van het vooronderzoek

GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een bureauonderzoek op te maken. Dit bureauonderzoek werd uitgevoerd door een erkend archeoloog van GATE.

De oppervlakte van de percelen en de bodemingrepen overschrijden de drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet. Het projectgebied bevindt zich overigens niet in een vastgestelde archeologische zone, een beschermde archeologische site of binnen gebieden waar geen archeologische erfgoed meer te verwachten valt (GGA). Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld.

De aard van de werken werd tijdens het bureauonderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De nota werd digitaal opgemaakt middels *Office*- en *Adobe*-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. In die GIS werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op www.geopunt.be, www.dov.vlaanderen.be, www.geo.onroerenderfgoed.be, www.cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]². De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

1.2 Assessment

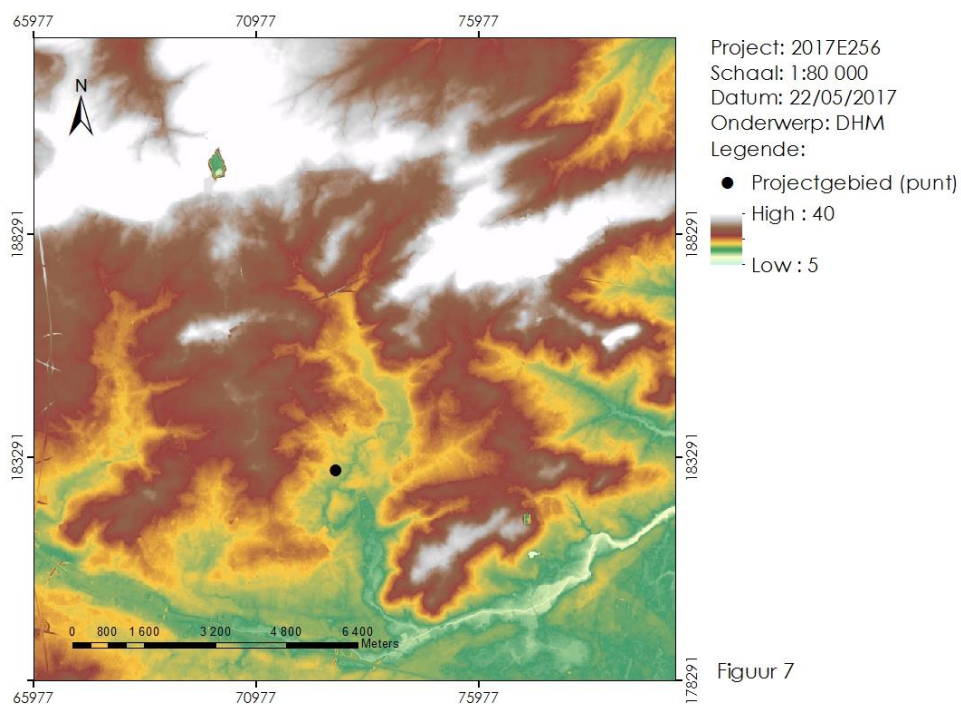
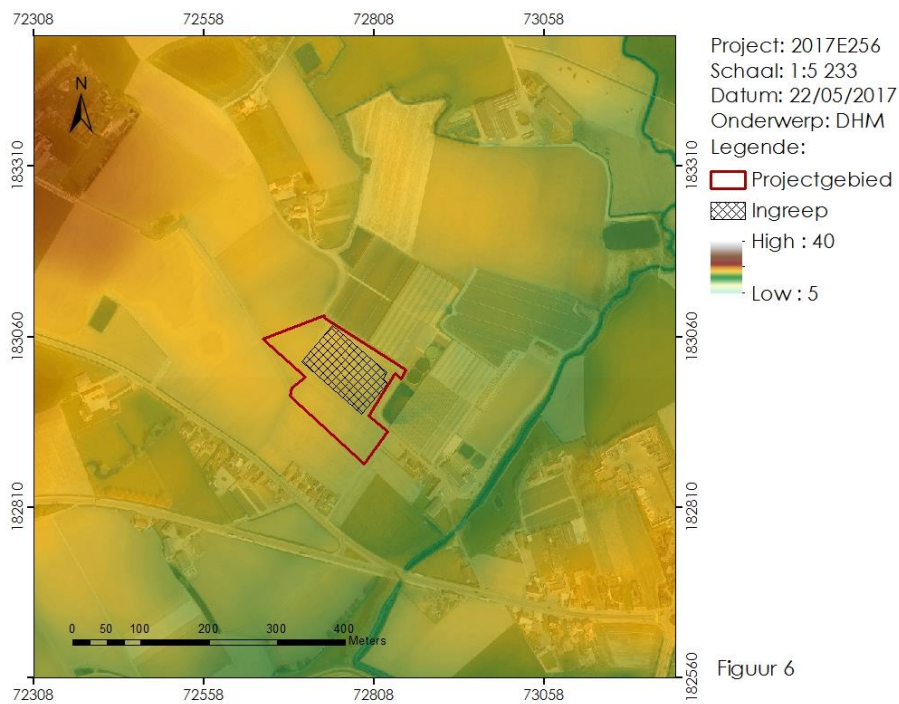
Dit bureauonderzoek plaatst het projectgebied binnen een landschappelijk en archeologisch kader, waarbij rekening gehouden wordt met het ontwerpplan van de toekomstige bouwwerken. Deze studie dient als voorbereiding van een eventueel vervolgonderzoek, waar rekening kan worden gehouden met de geplande grondwerken, of de reeds gekende archeologische, geologische en bodemkundige fenomenen. Daarnaast helpt de voorbereiding mee tot het opstellen van een [mogelijke] archeologische verwachting per zone waarmee zowel tijdens toekomstige bouwwerken, als tijdens de uitvoering van het vervolgonderzoek rekening gehouden wordt. Door raadpleging van de CAI [Centraal Archeologische Inventaris] en archeologische literatuur wordt ten slotte ook nagegaan in hoeverre er gekende vindplaatsen aanwezig zijn in de nabijheid van het onderzoeksgebied.

Deze studie maakt gebruik van verscheidene datasets. Uitgangspunt is het ontwerpplan met informatie over de toekomstige grondwerken, verkregen van de initiatiefnemer. Deze informatie wordt vervolgens geprojecteerd op de bodemkundige en geologische kaart. Vervolgens worden de historische kaarten als de archeologische inventaris onder de loep genomen om de gekende archeologische sites in en nabij het projectgebied te registreren.

² De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen. De aan- of afwezigheid van archeologische sporen dient met verder archeologisch onderzoek vastgesteld te worden.

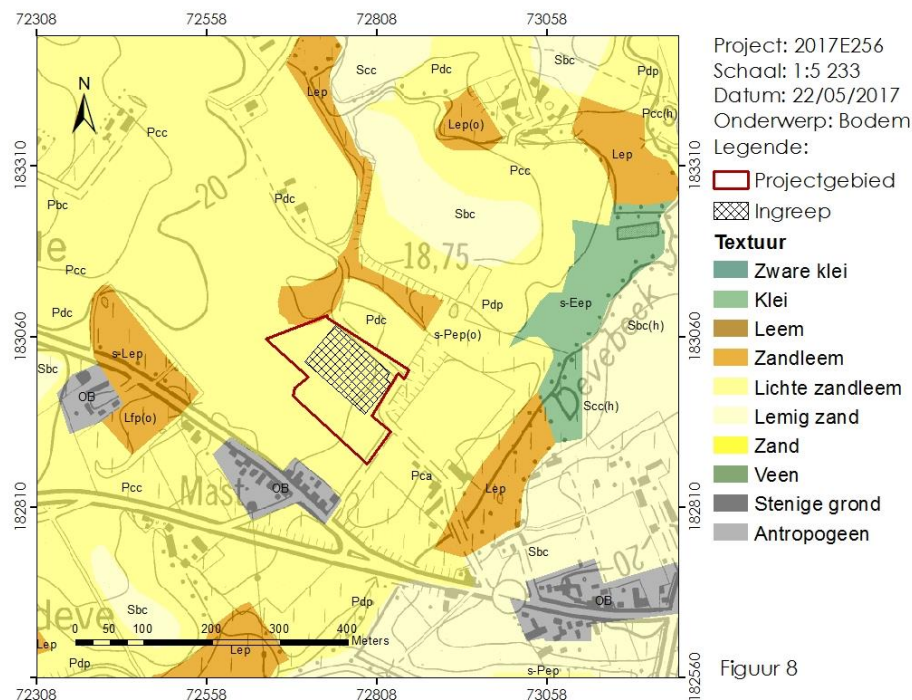
1.2.1 Landschappelijke situering

Het onderzoeksgebied situeert zich in ten westen van de dorpskern van Meulebeke, in de provincie West-Vlaanderen. Meulebeke bevindt zich vandaag in het zuidwestelijke deel van Zandig Vlaanderen, op de grens met het zandleemgebied [Fig. 1]. Het onderzoeksgebied is gelegen op de voet van de heuvelrug Hooglede-Tielt; een hoogte in het landschap [tot 66 m TAW] die sterk contrasteert met de omliggende rivier- en beekdalen [gem. 16-17 m TAW] in het noorden en zuiden [Fig. 6-7].

De heuvelrug van Hooglede-Tielt is gevormd als Tertiaire cuesta. Haar geomorfologische positie, of landschappelijk voorkomen, wijten we aan differentiële erosiecoëfficiënten van kleiige en zandige *facies* waaruit de Tertiaire ondergrond is opgebouwd. Gegeven ondergrond is naar het noorden afhellend, i.e. subhorizontaal, afgezet in mariene omstandigheden tijdens het Onder- en Midden Eoceen. In daaropvolgende droge fasen erodeerden minder harde lagen [zand] sterker dan harde [klei], met heuvelgenese tot gevolg. De vorm van het resulterende heuvellichaam typeert een cuesta: een, in dit geval, naar het noorden glooiend afhellende flank en een steile zuidelijke flank [cuestafront].

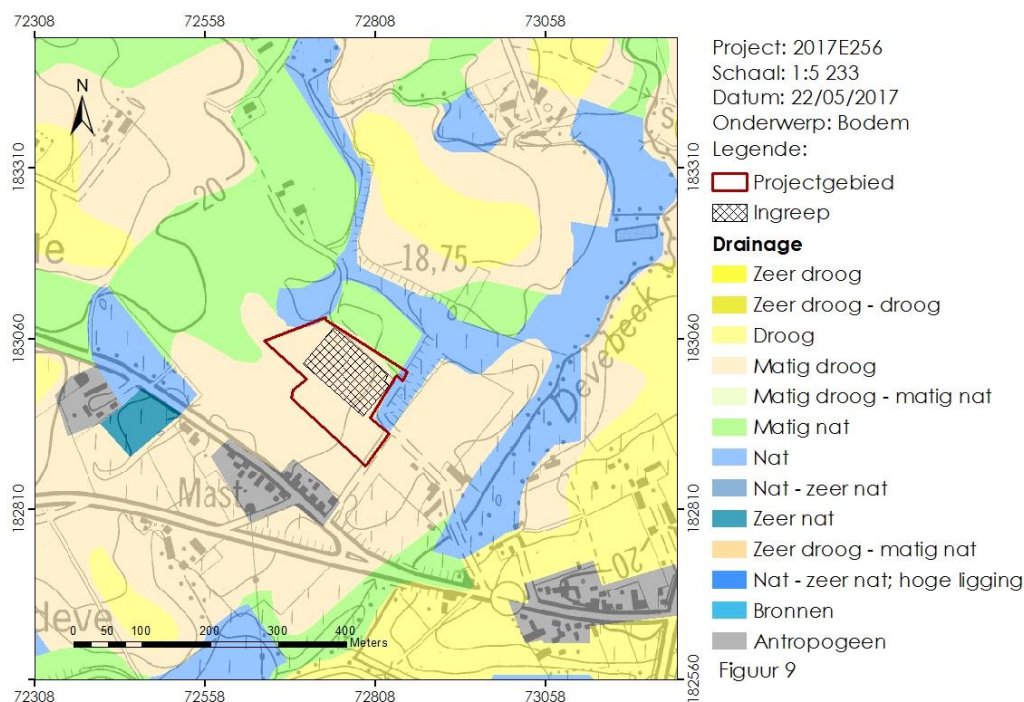
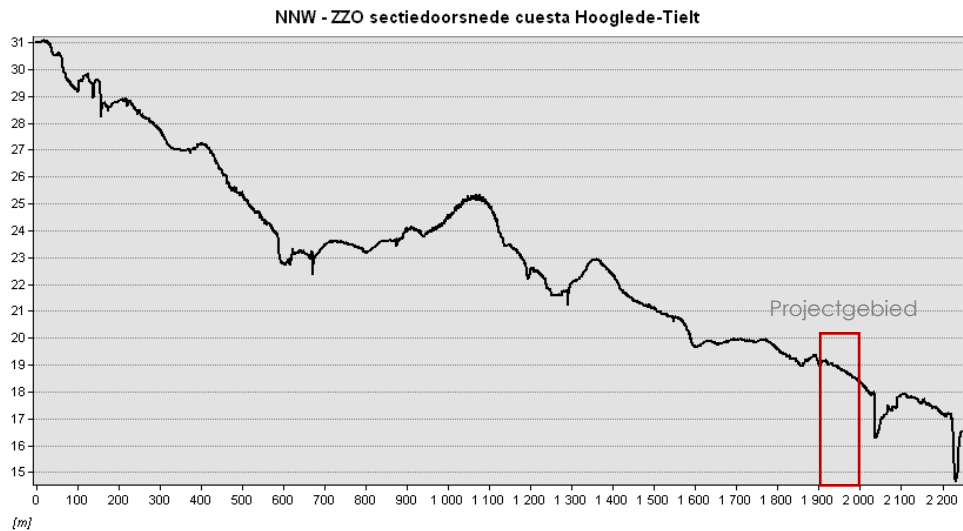
De Tertiaire Formatie van Tielt en Gentbrugge constitueren de cuesta van Wijnendale. Meer bepaald vinden we in superpositie de Leden van Egem, en Pittem terug. Hun sedimenten zijn allen samengesteld uit fijne zand en kleilagen; en zijn in mindere mate mica en glauconiethoudend.

De Quartaire deklaag aanwezig op het Tertiaire substraat is relatief dun en rondom het onderzoeksgebied vnl. samengesteld uit lichte zandleem [Fig. 8]. Het Quartair sediment is afkomstig uit vroeg Holocene getijdeafzettingen.

Het onderzoeksgebied situeren we aan de voet van het voormalige, op het zuiden uitkijkende, cuestafront. Dit maakt dat het landschap naar het noorden sterk oploopt [Fig. 10].

Nabij de kam van een cuesta ontspringen veelal verschillende beken die over de cuestarug afstromen en daarbij ondiepe beekvalleien uitschuren in de dunne Quartaire deklaag. Beken die langs het cuestafront afstromen hebben doorgaans een grotere geomorfologische impact. Zij snijden veelal in tot op de diepte van het tertiaire substraat, waarna de lokale toplaag wordt gevormd uit alluviale afzettingen. Dit is ook het verhaal van de Deve-, of Breemeersbeek, welke een wijde en diepe, noord-zuid georiënteerde vallei uitschuurde in het cuestafront te Meulebeke. Het is op de westelijke beekvalleiflank dat het projectgebied zich bevindt. Naar de morfologie van de vallei loopt het vlak zeer licht af in zuidoostelijke richting [Fig. 10]. Hoogteverschillen tussen de noordwestelijke hoek en de zuidoostelijke lopen op tot 1,8 m [19,5-17,7 m TAW].

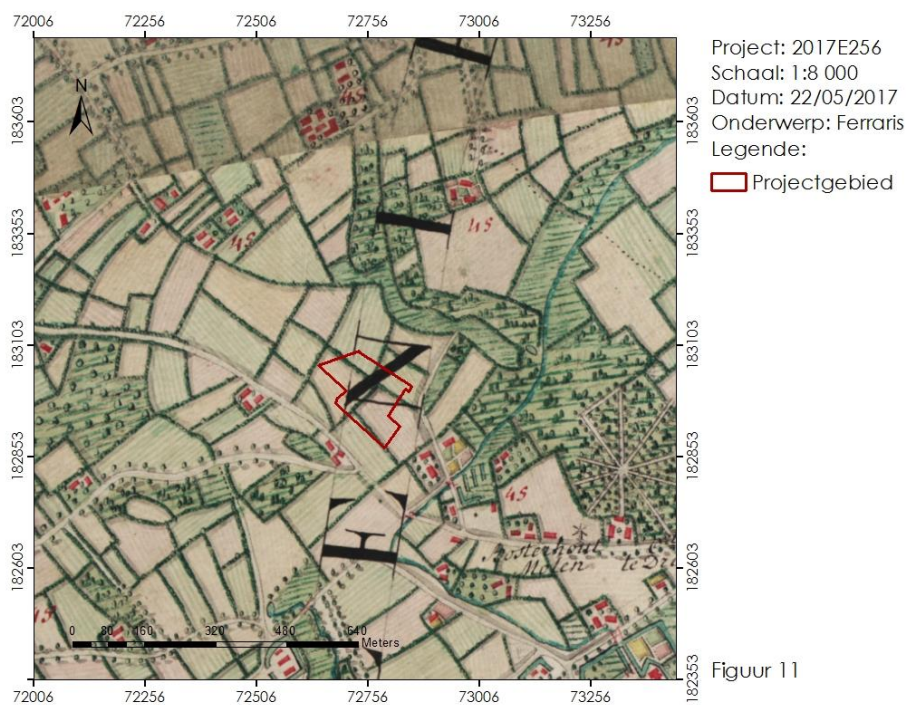
De inplanting van het plangebied op hoger gelegen, hellend terrein, maar nabij de loop van de Drevebeek, maakt dat in normale omstandigheden het terrein een natuurlijke vergaarplaats vormt voor afvloeiend oppervlakte- en grondwater. De poreuze, lichte zandleem bodem, alsook het antropogene waterretentiebekken buiten de zuidgrens van het plangebied zorgen dat de bestudeerde akkers toch [matig] droog zijn.

1.2.2 Historisch cartografische situering

Voor een gedetailleerd beeld over de evolutie van het bodemgebruik refereren we naar overzichtskaarten ouder dan de Kabinetskaart van Ferraris [1770-1778]. Niet veronachtzamd dat deze zelden nauwkeurig genoeg zijn. Een impliciete conventie is bijvoorbeeld dat het bosareaal in Vlaanderen tussen de Romeinse tijd en de 10de eeuw, alsook tussen het begin van de late middeleeuwen en het einde van het Ancien Régime, niet [meer] is afgenomen. Deze interpretatie is vooral gestoeld op tot referentiewerk verheven synthesestudies van Tack et al. [1993] en Verhulst [1995]. Aldus vormen we een ruw chronologisch kader waarin fasen van intensieve

ontginning van het landschap worden afgewisseld met stabiele, of zelfs regenererende, intervallen.

We maken een noodzakelijke kanttekening met betrekking tot het idee van een 'bevroren landschap' tussen het einde van de middeleeuwse ontginningsfase omstreeks 1250 en het landschap zoals afgebeeld op de kaart van Ferraris. De aanname is dat het kaartmateriaal uit de 18de eeuw bij benadering een getrouw beeld verschaft van het landschap in de 13de eeuw. Dit wordt in de hand gewerkt door de afwezigheid van voldoende accuraat kaartmateriaal uit tussenliggende perioden. Voorts ontbreekt een synthesebeeld op basis van recenter paleo-ecologische studies uitgevoerd ten behoeve van individuele sites; wat mogelijk een dynamischer beeld schets van de late en post middeleeuwen.

Figuur 11

Wanneer we het plangebied projecteren op de Ferrariskaart [Kaartblad 16; Fig. 12] merken we gelijkenissen op met de huidige landschapsindeling, zij het véél minder geürbaniseerd. Afgaand op bovenstaande gefaseerde exploitatie van het landschap, stamt de genese van het afgebeelde landschap uit de volle middeleeuwen [10de-13de eeuw]: Een historisch gedocumenteerde fase waarin het politieke en economische landschap ingrijpend veranderde:

De macht van het Karolingisch koningschap was tanende en zo ook de stabiliteit van haar politieke Domeinstructuur. Een gegeven waarop de lokale adel, m.n. de Graaf van Vlaanderen, kapitaliseerde middels gerichte, grootschalige ontsluiting van voormalig wastine- en boslandschap. Daarmee samengaan kent de periode ongekende groei en ontwikkeling van steden, welke gevoed moeten worden en voorzien van een constante stroom bouwstoffen.

In de eerste helft van de 13de eeuw viel de ontsluiting van nieuwe, door verkoop of intrige verkregen, gronden in toenemende mate toe aan verschillende abdijen en kleinere lekenheren. Het voormalig gemeenschappelijke gebruiksrecht van omliggende gehuchten om op de velden vee te laten grazen, turf te steken, of houtskool te branden werd opgeheven wanneer de Graaf de velden vrijgaf aan deze kapitaalkrachtige

nieuwe spelers. Het groeiende prestigegehalte van de ontwikkelingsprojecten op evenredig toenemende marginale gronden, zorgde ca. 1250 voor een opstapeling van schulden door gebrekkige rendabiliteit van de bodem. Hierop werd grootschalige ingebruikname van land een vermeende halt toegeroepen.

De nabijheid van toponiemen als *Swevezele Veldt* [noorden] en *Ardoye Veldt* [westen] verzorgen de historische allocatie in de [laatste fase van de] ontginningsbeweging; de eerste helft van de 13de eeuw. Een fase waarin op aansturen van de abdijen van Drongen (Drongengoed), Sint-Baafs (Papinglo), Ter Doest (Burkel) en soortgelijken de meest marginale en onvruchtbare arealen in de regio werden ontsloten. Met name heideland op onvruchtbare zandbodem met lokaal, slecht gedraineerde opduikingen van ontkalkte Tertiaire klei [supra].

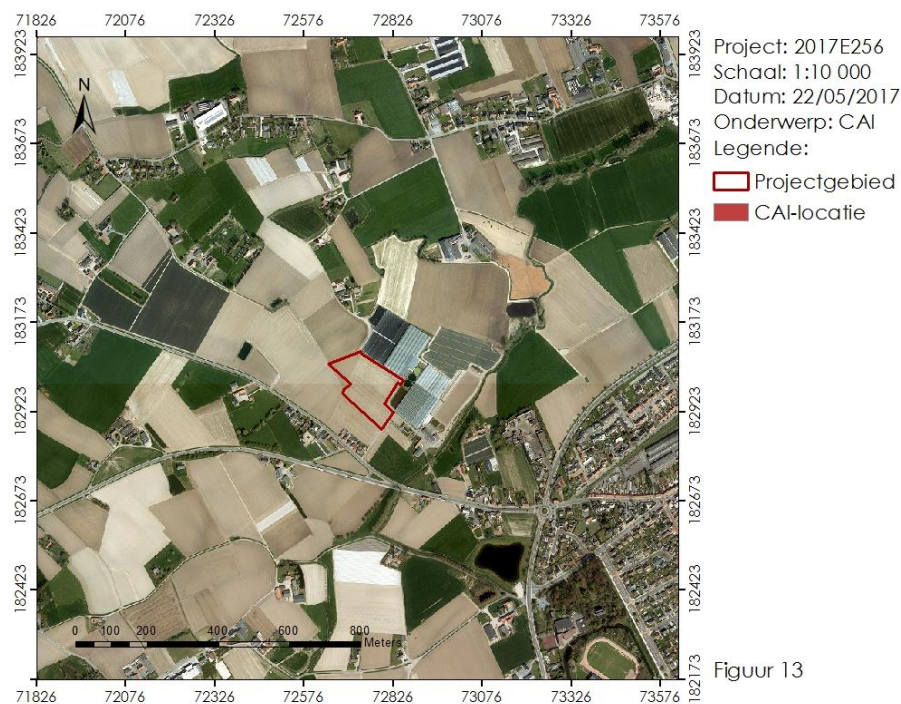
Aanvankelijk is de landschappelijke weerslag van de machtsverschuiving te merken in het uitbreiden van individuele nucleï akkerland; al dan niet gecentreerd rond een agglomeratie. Vandaaruit groeit gecultiveerd land snel uit tot een aaneengesloten lappendeken. De enige landschappelijke zones die hieraan ontsnappen zijn de meest waterverzadigde bodems [veen, beekoevers en heide], erg droge zandgronden die té veel aan te voeren water en mest behoeven [heidevelden] en bosarealen in adellijk eigendom. In het geval van het plangebied zijn de oevers van de Drevebeek duidelijk weergegeven als braakliggend moeras- of gradsland.

De cuesta tussen Hooglede en Tielt kende gedurende het klimatologische natte interval van de 4de tot 7de eeuw een wildgroei van licht loofbos. Hierin voerde beuk de boventoon, samen met els, berk en eikenbomen. Begrazing door vee vanaf de 8ste eeuw, en door Schaaap vanaf ca. de 11de eeuw werkte natuurlijke degeneratie tot grasheide met boomopslag in de hand. Bij de aanvang van de daaropvolgende 'grote ontginningsbeweging' tekende zich tussen de Leie en de kust nog slechts enkele verspreide bosarealen af. Eén van hen was het bos tussen Torhout, Aalter en Gent. Een ander bos, ons bekend onder de naam *Herualdolugo*, vinden we terug ten westnoordwest van Zedelgem tussen Roksem en de zuidgrens tussen Polder en Zandig Vlaanderen, i.e. het plateau. Nog verder westwaarts bevond zich het bos van Houthulst. En tot slot strekte zich nog een open bos uit ten zuiden van de lijn Diksmuide-Tielt. Zowel het *Herualdolugo* als het bos van Torhout zijn aan het einde van de 13de eeuw haast volledig vervuild voor landbouwgebied en heideland met bosopslag. In de omgeving van het plangebied vinden we enkel langs de kam van de cuesta en langsheen prominente beken ongecultiveerde groenzones terug. De *Huywyns Bossche* en *Luysenbergh bosch*, respectievelijk ten noorden [Koolskamp] en noordoosten [Eegem] van het plangebied zijn twee restbossen van het historische bos tussen Torhout en Gent.

Tot slot merken we nog verscheidene molens op, op kaart de ingepland in een boog rondom de historische agglomeratie van Meulebeek. Hiervan zijn de *Bosterhout Molen* en *Plaetser Molen* diegene het dichtst gelegen bij het onderzoeksgebied. Het betreft echter structureel-historisch gesloten gehelen. We hoeven m.a.w. geen verdere sporen of structuren meer te verwachten bij toekomstig onderzoek in hun nabijheid.

1.2.3 Archeologische situering

Figuur 13 geeft een overzicht van de gekende archeologische vindplaatsen die zijn opgenomen in de CAI-databank, geprojecteerd op een orthografische kaart. Ten eerste geeft dit een idee over welke onderzoeken plaatsvonden op sites in de directe omgeving. Ten tweede creëert dit een beeld van het archeologisch potentieel dat de site te bieden heeft.

Het projectgebied bevindt zich niet in een beschermde archeologische zone, ook niet in een zone waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt. Meer zelfs, binnen een redelijke straal rondom het projectgebied [schaal 1:10 000] bevinden zich geen in het CAI opgenomen erkende, en/of beschermde archeologische indices. Deze afwezigheid kunnen we in grote mate toeschrijven aan de aard en inrichting van het landschap. Het betreft een historisch landbouwgebied, dat tot op vandaag nog als landbouwgebied in gebruik is. De minimale verkaveling van de omgeving maakt dat noodzakelijke, of preventieve archeologische interventies afgelopen decennia niet aan de orde waren, en dat de nadruk van academisch-wetenschappelijk ingegeven onderzoek zich elders concentreerde. Hieruit kunnen we het voor de hand liggende argument afleiden dat de afwezigheid van indicaties vandaag de uitgelezen kans vormt om bij actuele bouwprojecten de leegte te verifiëren of weerleggen.

Voorts leggen we nog de nadruk op de aard van het landschap en haar relevantie voor de inplanting en detectie van prehistorische steentijdsites. Heuvelflanken op de grens tussen verschillende ecologische gradiënten, i.e. droog, hoger gelegen bosgebied en laaggelegen, natte beekvalleien en wetlands, zijn de facto uitgelezen locaties voor het treffen van [tijdelijke] kampen van prehistorische jager-verzamelaars.

We onderschrijven deze stelling met tal van prehistorische aanwijzingen verspreid langsheen de loop van Handzamevaart en Rivierbeek aan de noordzijde van de cuesta Hooglede-Tielt. In Oostkamp, bijvoorbeeld, zorgde middeleeuwse ontginning voor de opvulling van verschillende landschappelijke microdepressies in en rond de vlakke beekvallei. Middeleeuwse boeren begroeven dusdanig mogelijk prehistorische bodems.

1.2.4 Interpretatie – datering onderzoeksgebied

1.2.5 Archeologische verwachting - bureaustudie

De archeologische verwachting op basis van kennisname van de historische en landschappelijke context is beperkt; Enerzijds situeert het projectgebied zich in een doorsnee historisch landbouwgebied, waarin oudere archeologische indicaties voorlopig geheel afwezig zijn. Vanuit een landschappelijk oogpunt daarentegen heerst enige tweespalt: Enerzijds situeren we het projectgebied in een matig droog, aan alluvium onderhevige, bodem; suboptimaal voor het aantreffen van sporevindplaatsen. Anderzijds verdedigt de inplanting op een heuvelflank nabij waterlopen prehistorisch potentieel. Dit alles maakt dat we bij vooronderzoek met, of zonder ingreep in de bodem weinig archeologische indices anticiperen die kunnen bijdragen aan een overkoepeld diachroon overzicht van de regio.

2. Landschappelijke bodemonderzoek

2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode vooronderzoek	2017E84	
Wettelijk depot	Nvt.	
Erkend archeoloog	Pieter Laloo [OE/ERK/Archeoloog/2015/00074]	
Bounding box	X_1	y_1
	72716,301	183136,168
	72889,293	182979,394
	72793,186	183873,076
	72618,993	183031,652
Begin- en einddatum	16 mei – 18 mei 2017	
Zoektermen OE	Landschappelijk bodemonderzoek	
Geografische situering	Het plangebied bevindt zich te Meulebeke, [prov. West-Vlaanderen]. Het valt volledig samen met kadastrale percelen: Meulebeke, Afdeling 1, Sectie A, 884D, 883C. De percelen zijn gelegen langs een doodlopende zijtak van de Veldstraat [huisnr. 108] welke omgeven is door landbouwgebied.	
Overzicht bodemingrepen	In het plangebied zijn geen zones aanwezig waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt op basis van het geoportaal [OE]	

2.1.2 Archeologische voorkennis

Er hebben nog geen archeologische prospecties, of opgravingen plaats gehad binnen de grenzen van de verschillende projectgebieden. In de bredere omgeving zijn wel een aantal archeologische vindplaatsen gekend [Paragraaf 2.3].

2.1.3 De onderzoeksoopdracht

2.1.3.1 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

Doel van dit landschappelijk bodemonderzoek is om na te gaan wat het archeologisch potentieel is van het projectgebied en wat de impact van de werken hierop is.

Vraagstellingen die aan bod komen bij dit landschappelijk bodemonderzoek zijn onder meer:

- Wat is de bodemopbouw binnen dit projectgebied?
- Zijn de gegevens van de Quartairkaart en bodemkaart correct?
- Zijn er begaven loopoppervlakken bewaard die enig potentieel bezitten ten aanzien van archeologische kennisvermeerdering?
- Welke impact hebben de geplande werken op de ondergrond? Is verder archeologisch vooronderzoek aangewezen? Zo ja, welke onderzoeken en volgens welke methode?
- In welke mate is de bodem bewaard? Is er sprake van verstoring/erosie? Zo ja, hoe diep reikt deze?

2.1.3.2 Randvoorwaarden

Nvt.

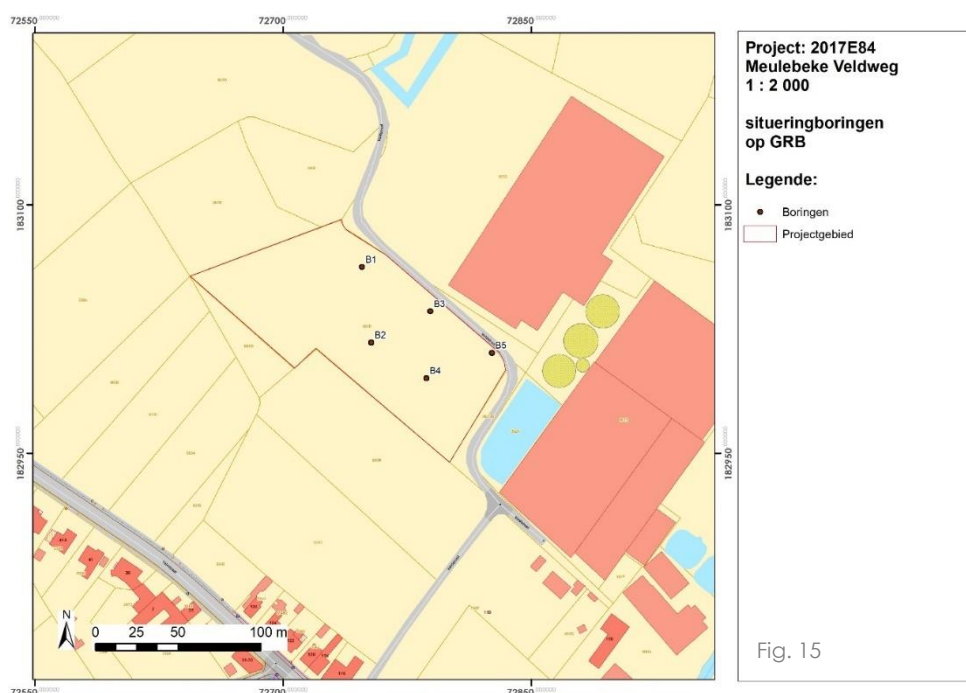
2.1.3.3 Beschrijving van de door de initiatiefnemer geplande werken en bodemingrepen, geïllustreerd met een overzichtsplan en doorsneden

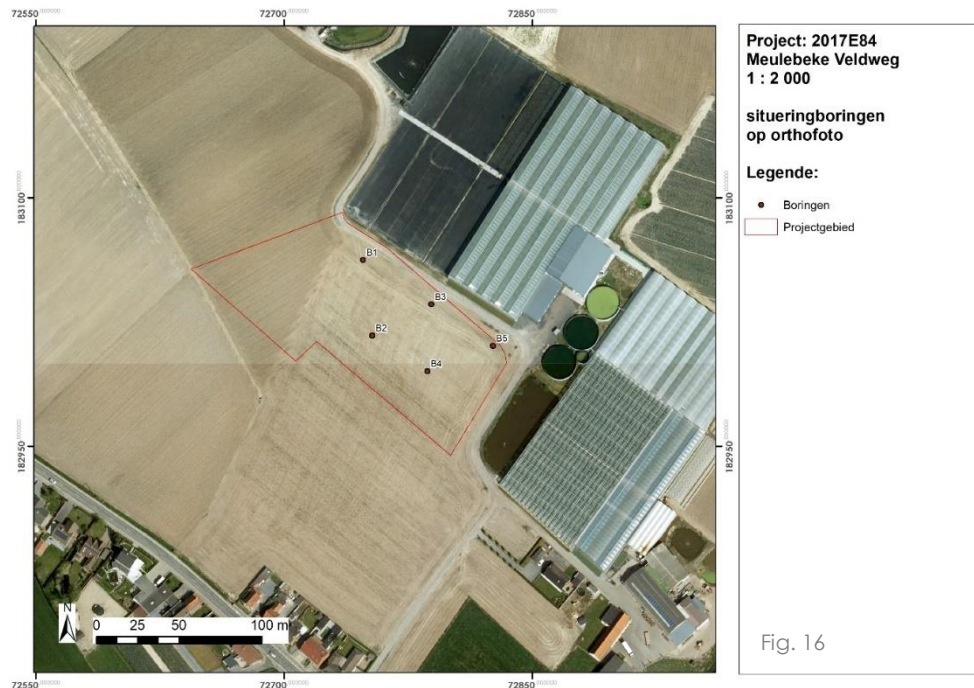
[Paragraaf 1.1.3.3]

2.1.4 Beschrijving werkwijze en strategie van het vooronderzoek

Het veldwerk werd uitgevoerd op 16/05/2017. Binnen het projectgebied beperkten de ingrepen zich tot één bepaalde zone waar de ingrepen zullen plaatsvinden (oa. De bouw van een nieuwe serre). Voor dit booronderzoek in kader van het landschappelijk bodemonderzoek werd geopteerd om vijf boringen te spreiden binnen de zone die bedreigd wordt door de geplande bodemingrepen.

De boringen werden gezet tot op het niveau van de natuurlijke bodem of tot een maximale diepte van 120 cm. Zo werd verzekerd dat binnen dit boorbereik alle antropogene niveaus zouden worden herkend binnen het bereik van de geplande bodemingrepen. Figuren 15 en 16 geven de spreiding weer van alle boringen. Voor de boringen werd een Edelman-boor gebruikt met een diameter van 7 cm. Het boorsediment werd stratigrafisch uitgespreid op een zwart plastic zeil en gefotografeerd en beschreven door een aardkundige.

2.2 Assessment

2.2.1 Interpretatie en datering onderzoeksgebied

2.2.1.1 Resultaten van de boringen

Volgens de bodemkaart valt het gehele gebied binnen een gebied dat is gekarteerd als een matig droog licht zandleembodem met sterk gevlekt, verbrokkeld textuur B-horizont. Uit de data van de boringen bleek dit globale overeen te komen met de realiteit.

Alle vijf de boringen toonden een zeer uniform beeld. Op vlak van profielopbouw kan een onderscheid worden gemaakt tussen boringen B1, B3 en B5 enerzijds, en anderzijds boringen B4 en B5. De eerste groep bestond vanaf de top van het profiel uit een ploeglaag [H1: respectievelijk ca. 38, 35 en 54 cm dik] gevolgd door de moederbodem dat bovenaan sterk 'geflekt' was door de oxidatie en neerslag van ijzeroxiden. Enkel in boring B1 was er onderaan het profiel nog een derde horizont die bestond uit de moederbodem [H3: ca. 86 tot 120 cm].

Fig. 17 - Boring B1

Fig. 18 - Boring B3

Fig. 19 - Boring B5

Boringen B2 en B4 waren in grote lijnen identiek aan de overige boringen, maar toonden nog een transitiehorizont tussen de ploeglaag en de gevlekte bovenkant van de moederbodem. Als gevolg bestaat de profielsequentie vanaf het oppervlakte uit een Ap-horizont (H1: respectievelijk ca. 0 tot 30 en 0 tot 44 cm in B2 en B4) – AC-horizont (H2: resp. ca.30 tot 50 cm en 44 tot 62 cm) – Cg-horizont [H3: resp. ca. 50 tot 120 en 62 tot 120 cm].

Fig. 20 - Boring B2

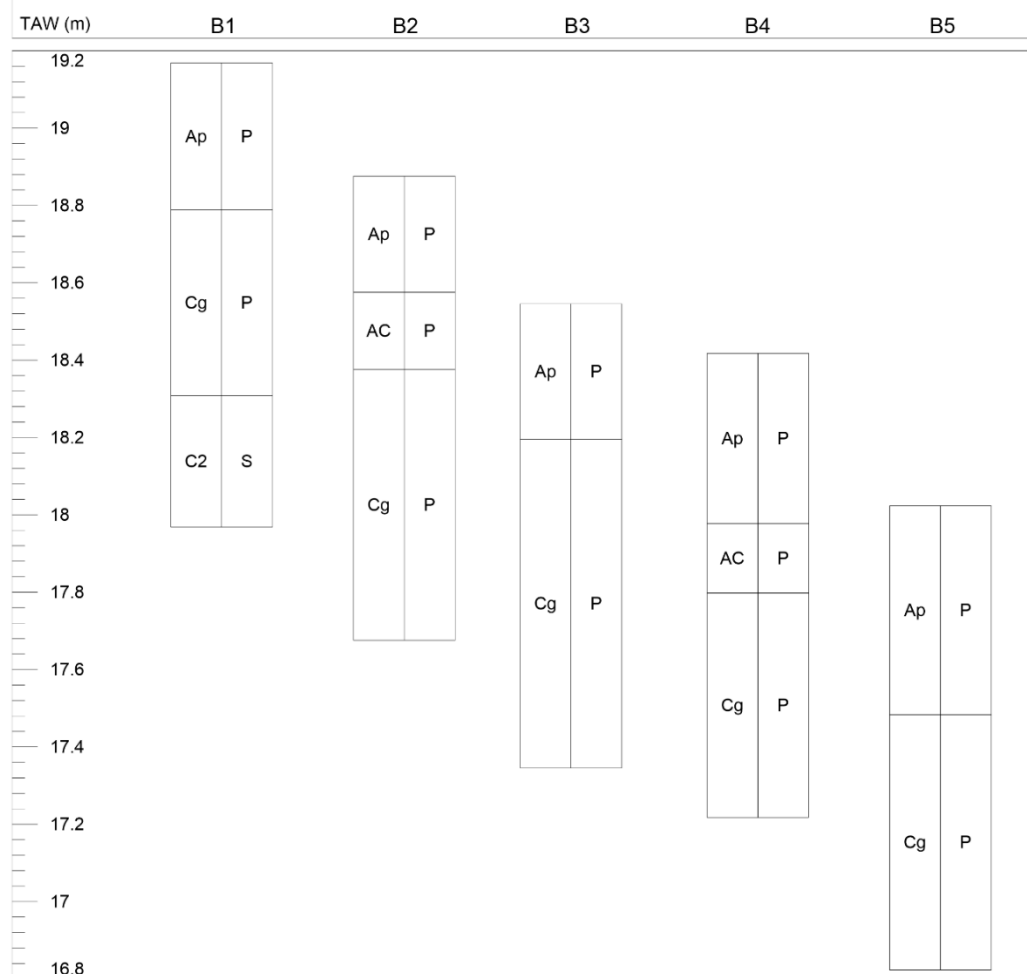

Fig. 21 - Boring B4

Op vlak van het moedermateriaal waren alle profielen volledig opgebouwd uit lichte zandleem. Enkel in B1 werd onderin het profiel het moedermateriaal iets meer zandig, maar over het algemeen was het moedermateriaal zeer homogeen.

Meulebeke Veldweg
2017E84
boringen:
B1-B2-B3-B4-B5
interpretatie - textuur

Fig. 22

2.2.1.2 Interpretatie

Uit de resultaten van de boringen blijkt een uniform beeld van de bodemontwikkeling binnen het projectgebied. De bodemontwikkeling kenmerkt zich door een vrij eenvoudige bodemontwikkeling. Onder de ploeglaag aan het oppervlakte, die het resultaat is van de huidige bewerking, ligt de moederbodem die sterk 'gevekt' is. Deze vlekking uit zich als de aanrijking van ijzeroxiden in een oxiderend milieu dat wordt veroorzaakt door een fluctuerende grondwatertafel. Bij twee boringen, B2 en B4 werden tussen de ploeglaag en de gevlekte moederbodem een transitiehorizont geobserveerd.

2.2.2 Archeologische verwachting

Globaal gezien was de bodemontwikkeling in het projectgebied zeer uniform en kenmerkte die zich door de aanwezigheid van een antropogene ploeglaag boven een gevlekt horizont in de moederbodem, dat in enkele gevallen werd gescheiden van elkaar door een eventueel transitiehorizont. Enkel onderin boring B1 werd de ongeroerde moederbodem aangetroffen.

In het kader van eventueel verder archeologische onderzoek dient een synthese te worden gemaakt naar de verwachting van archeologisch erfgoed. In het kader van eventuele vindplaatsen van steentijd vondstenconcentraties (i.e. vindplaatsen van jagers-verzamelaars) is de kans eerder laag voor dit projectgebied. Nergens werd in één van de bodemprofielen een bewaard oud loopoppervlak aangetroffen die een goed bewaring zou kunnen leveren voor eventueel aanwezige jagers-verzamelaars vindplaatsen uit het paleo- en mesolithicum.

Voor jongere perioden kan de aanwezigheid van archeologische sporen niet worden uitgesloten in het projectgebied. Voor dit projectgebied situeert het niveau waarop eventuele archeologische sporen kunnen verwacht worden zich op het raakvlak van de antropogene top van de bodem (Ap-horizont en eventueel AC-horizont) en de moederbodem. Dit niveau situeert zich bij boringen B1, B3 en B5 tussen ca. 35 en 54 cm. Bij boring B2 en B4 situeert dit niveau zich op ca. 50 tot 62 cm.

Op vlak van eventuele verstoringen (natuurlijk of antropogeen van oorsprong) kunnen geen verdere observaties worden gemaakt voor het studiegebied. In de resultaten van de boringen kon nergens de aanwezigheid van een erosie-vlak of alluviaal/colluviaal pakket worden geïdentificeerd. Ook op vlak van antropogene verstoringen zijn geen verder observaties te vermelden. Behalve de huidige bewerking, en de daar aan gelinkte antropogene ploeglaag, zijn geen verder antropogene verstoringen waargenomen tijdens dit booronderzoek.

2.2.2.1 Bibliografie

Literatuur:

Bourgeois, J., Meganck, M., Semey, J., 1998. *Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormig structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II*, Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, 77-78.

Bourgeois J., 2004. Inventarisatie van het archeologisch erfgoed van de gemeente Zedelgem op basis van luchtfotografisch onderzoek.

Sergant J., 2011. *Opgraving te Hertsberge – Papenvijvers 3*, in het kader van het FWO-project “Studie van de impact van het Neolithicum in de Vlaamse Zandstreek” (2008-2011) (Promotor: Prof. Dr. PH. Crombé), UGent.

Tack G., Van Den Brempt P., Hermy M., 1993. *Bossen van Vlaanderen. Een historische ecologie*, Davidsfonds, Leuven.

Van de Vijver M., Dalle S., Sergant J., De Mulder G., Langohr R., Van Meirvenne M., Ameloot N., Simpson D., Saey T., Bourgeois J., Crombé P., 2009. *Evaluatie en waardering van de archeologische sites Rooiveld-Papenvijvers Oostkamp (West-Vlaanderen)*. Juli-November 2008.

Verhulst A., 1995. *Landschap en landbouw in middeleeuws Vlaanderen*, Brussel, 191.

Collecties:

-

Kaartmateriaal:

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris (1771-1778) kaartblad 8.

Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854).

Digitale bronnen:

www.geopunt.be

www.cai.be

<https://dov.vlaanderen.be>

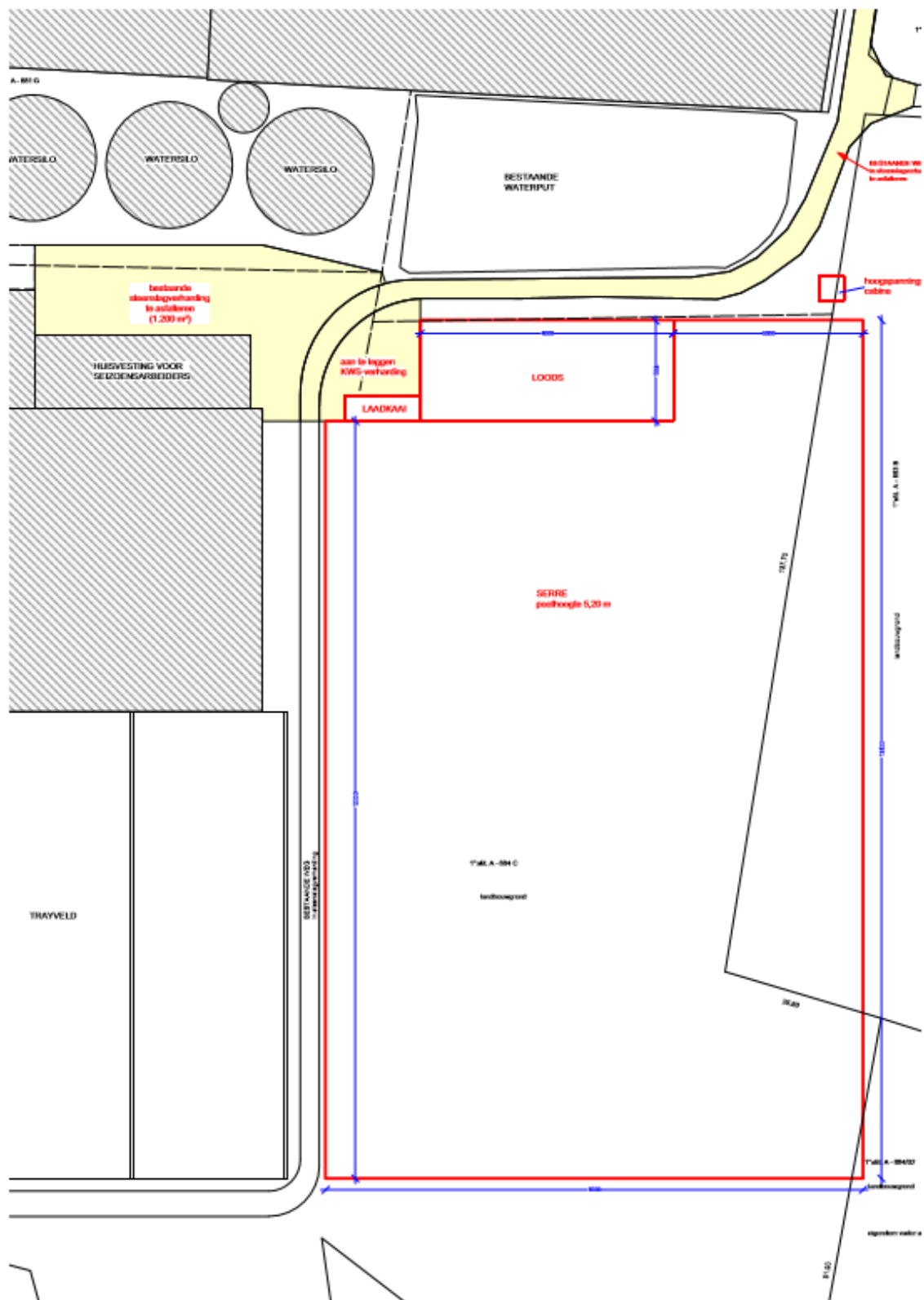
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

<https://cartesius.be>

Bijlage

Figurenlijst:

- Figuur 1: Situering t.o.v. Vlaanderen
- Figuur 2: Uitsnede topografische kaart
- Figuur 3: Orthografische weergave projectgebied
- Figuur 4: Uitsnede kadasterkaart
- Figuur 5: Eenvoudige overzicht geplande bodemingreep
- Figuur 6: Digitaal Terrein Model – o.b.v. DHM Vlaanderen II
- Figuur 7: Digitaal Terrein Model – o.b.v. DHM Vlaanderen II
- Figuur 8: Uitsnede bodemtextuurkaart
- Figuur 9: Uitsnede bodemdrainagekaart
- Figuur 10: NNO-ZZW doorsnede omgeving plangebied/cuestafront Hooglede-Tielt
- Figuur 11: Uitsnede historische kaart Ferraris
- Figuur 12: ~~Uitsnede historische kaart Vandermaelen~~
- Figuur 13: Projectie gekende CAI-locaties
- Figuur 14: Synthesekaart CAI-locaties en werkzone op DHM en bodemkaart
- Figuur 15: Situering boringen t.o.v. GRB
- Figuur 16: Situering boringen t.o.v. Orthofoto
- Figuur 17: Boring B1
- Figuur 18: Boring B3
- Figuur 19: Boring B5
- Figuur 20: Boring B2
- Figuur 21: Boring B4
- Figuur 22: Boorkolom interpretatie

Vereenvoudigde boorlijst:

Boring	Horizont	Naam	Begin	Einde	Textuur
B1	1	Ap	0	38	P
B1	2	Cg	38	86	P
B1	3	C2	86	120	S
B2	1	Ap	0	30	P
B2	2	AC	30	50	P
B2	3	Cg	50	120	P
B3	1	Ap	0	35	P
B3	2	Cg	35	120	P
B4	1	Ap	0	44	P
B4	2	AC	44	62	P
B4	3	Cg	62	120	P
B5	1	Ap	0	54	P
B5	2	Cg	54	120	P